

AKO HODNOTÍME LÁTKY

v aplikácii GreenScan

Zistite, či vaše kozmetické produkty obsahujú rizikové ingrediencie.

Ako dokument používať

Prehľad metodiky, významu farebnej škály a limitov orientačného hodnotenia ingrediencií.

Co-funded by
the European Union

O aplikácii GreenScan

GreenScan app je mobilná aplikácia, ktorá pomáha jednoducho sa zorientovať najmä v zložení kozmetických produktov. Po načítaní čiarového kódu alebo vyhľadání produktu zobrazí prehľad ingrediencií a upozorní na tie, ktoré môžu byť problematické pre zdravie alebo životné prostredie.

Aplikácia má informačný charakter. Nenahrádza odborné poradenstvo, lekára, lekárnika ani oficiálnu dokumentáciu výrobcu. Slúži ako praktická orientačná pomôcka pri nákupe a pri snahe lepšie porozumieť tomu, čo bežne používame na pokožku, vlasy alebo telo.

GreenScan app je a zostane neziskovým projektom. Je financovaná z rôznych zdrojov, napríklad z európskych grantov, vlastných prostriedkov a darov, vždy s dôrazom na nezávislosť, transparentnosť a neprítomnosť konfliktu záujmov. Ak máte nápad, ako projekt podporiť, napríklad prekladmi, odbornou konzultáciou, doplnením údajov alebo inou pomocou, budeme radi, keď sa nám ozvete.

KONTAKT

Kontakt: info@greenscan.cz

Ako aplikáciu používať

Výsledok hodnotenia produktu vnímajte ako orientačné vodidlo, nie ako absolútny verdikt. Odporúčame vždy otvoriť jednotlivé ingrediencie a pozrieť sa, prečo ich aplikácia hodnotí práve daným spôsobom.

Dôležité je sledovať najmä:

- akú funkciu má ingrediencia v produkte,
- kde môže pôsobiť negatívne,
- či sa týka zdravia, životného prostredia alebo oboch oblastí,
- ako často daný produkt používate,
- či sa rovnaká problematická ingrediencia opakuje vo viacerých produktoch, ktoré používate denne.

Dôležitý kontext

Ingrediencia môže mať iný význam v produkte, ktorý použijete výnimočne, a iný v produkte, ktorý používate každý deň a dlhodobo. Cieľom aplikácie nie je vyvolávať strach, ale pomáhať lepšie chápať súvislosti a robiť informovanejšie rozhodnutia.

Hodnotenie ingrediencií

Hodnotenie v aplikácii je orientačné, pretože riziko látky závisí od jej koncentrácie, dávky, dĺžky a frekvencie používania aj od reálneho spôsobu použitia produktu. Rovnaká látka môže mať iný význam v produkte, ktorý sa oplachuje, a iný v produkte, ktorý zostáva na pokožke. Úlohu môže zohrávať aj stav pokožky, vek, zdravotný stav, alergie, vystavenie slnku, životný štýl a prostredie, v ktorom človek žije, a podobne.

Ingrediencie hodnotíme podľa ich vlastností a dostupných odborných informácií. Vychádzame najmä z verejne dostupných databáz a odborných zdrojov, napríklad ECHA, európskej chemickej legislatívy, vedeckých štúdií a ďalších odborných inštitúcií.

GHS / CLP a H-vety

Pri negatívnom hodnotení vychádzame predovšetkým z princípov systému GHS/CLP, teda z klasifikácie nebezpečnosti chemických látok a zmesí. Tento systém používa okrem iného takzvané H-vety, ktoré opisujú, aké riziko môže látka predstavovať pre zdravie alebo životné prostredie.

GS-vety

Keďže oficiálna klasifikácia nemusí vždy pokrývať všetky vlastnosti, ktoré sú pre naše hodnotenie dôležité, dopĺňame ju vlastným interným systémom. Ten nám pomáha opísať aj ďalšie relevantné vlastnosti, napríklad podozrenie na endokrinné pôsobenie, bioakumuláciu, perzistenciu v prostredí alebo iné problematické vplyvy. Tieto interné opisy označujeme ako GS-vety.

G-vety

Popri negatívnych vlastnostiach sledujeme aj pozitívne vlastnosti. Pre ne používame vlastný systém G-viet. Patria sem napríklad hydratačný, regeneračný, upokojujúci alebo antioxidačný účinok, podpora hojenia, ochrana kožnej bariéry a podobne.

Ingrediencie nehodnotíme iba podľa toho, či sú „prírodné“ alebo „syntetické“. Niekedy sledujeme viac kritérií naraz: pôvod, spôsob získavania, mieru spracovania, dostupné údaje o bezpečnosti, vplyv na zdravie, vplyv na životné prostredie, biologickú odbúrateľnosť a reálny kontext použitia v kozmetike.

Konkrétne zdroje, z ktorých pri hodnotení vychádzame, nájdete väčšinou priamo pri jednotlivých ingredienciách. Súhrnný zoznam hlavných zdrojov nájdete aj v samostatnej sekcii „**Zoznam zdrojov a skratiek**“.

Prečo nehodnotíme priemerom

Ingredienciu vyhodnocujeme podľa jej najzávažnejšej relevantnej vlastnosti. Nehodnotíme ju jednoduchým priemerom, pretože ten by mohol byť zavádzajúci.

Ingrediencia môže mať napríklad užitočnú technologickú funkciu, ale zároveň aj závažné podozrenie na negatívny vplyv na zdravie alebo životné prostredie. V takom prípade nechceme, aby sa riziko „stratilo“ v priemere pozitívnych a neutrálnych vlastností.

Cieľ hodnotenia

Naším cieľom je predovšetkým upozorniť na vlastnosti, ktoré môžu byť pre používateľa dôležité pri rozhodovaní.

Orientačná škála hodnotenia

+2
(tmavozelená)

Ingrediencie s veľmi pozitívnym hodnotením. Typicky ide o prírodné látky rastlinného pôvodu, ktoré sú šetrne a jednoducho spracované, napríklad lisovaním za studena, sušením alebo mechanickou úpravou. Nie sú pri nich známe negatívne účinky a zároveň môžu mať priaznivý vplyv na pokožku, napríklad hydratačný, antioxidačný, vyživujúci alebo ochranný. Patria sem napríklad jojobový alebo konopný olej.

+1
(svetlozelená)

Ingrediencie s pozitívnym hodnotením. Môže ísť napríklad o prírodné deriváty alebo látky získané zložitejším spracovaním, ako je destilácia, extrakcia alebo úprava prírodnej suroviny, ak sa nepovažujú za škodlivé. Môžu mať aj pozitívne účinky na pleť, vlasy a podobne.

0 (béžová)

Neutrálne alebo nejednoznačné hodnotenie používame pri ingredienciách, o ktorých nie sú k dispozícii dostatočné informácie, ich pozitívne a negatívne vlastnosti sa navzájom vyvažujú alebo ich hodnotenie výrazne závisí od spôsobu získania, čistoty, koncentrácie, kombinácie s ďalšími látkami či konkrétneho použitia.

Orientačná škála hodnotenia – pokračovanie

-1 (oranžová)

Ingrediencie s mierne negatívnym alebo preventívnym hodnotením. Môže ísť napríklad o látky, pri ktorých existujú určité pochybnosti, nejednoznačné údaje, problematický pôvod alebo vyššia miera spracovania. Nie sú pri nich potvrdené závažné riziká, ako je napríklad mutagenita, napriek tomu môžu mať určitý negatívny vplyv na zdravie alebo životné prostredie.

-2 (červená)

Ingrediencie s negatívnym hodnotením. Patria sem látky s výrazne problematickými vlastnosťami, napríklad podozrenie alebo dôkazy o závažných vplyvoch na zdravie, životné prostredie, perzistenciu, bioakumuláciu, toxicitu pre vodné organizmy, endokrinné pôsobenie, karcinogenitu, mutagenitu, neplodnosť, poškodenie plodu v tele matky alebo iné rizikové vlastnosti.

? (sivá)

Otáznik znamená, že ingrediencia zatiaľ nie je v aplikácii vyhodnotená. Najčastejšie je to pre odlišný zápis názvu, preklep, iný jazyk, špeciálne znaky alebo preto, že výrobca uviedol ingredienciu pod iným názvom, než aký máme uložený v databáze. Niekedy už ingredienciu vyhodnotenú máme pod oficiálnym názvom podľa CosIng/INCI, ale zatiaľ nemáme priradený jej obchodný alebo marketingový názov používaný výrobcom.

Nielen farba, ale aj vysvetlenie

Farebná škála je orientačná. Pri rozhodovaní je vždy dôležité otvoriť konkrétnu ingredienciu a prečítať si dôvod hodnotenia.

Kritériá hodnotenia pôvodu a spracovania

Pri hodnotení sa snažíme (nie vždy) rozlišovať aj pôvod ingrediencie a spôsob jej získania.

Za prírodné ingrediencie vo všeobecnosti považujeme napríklad rastlinné oleje, výluhy z bylín, byliny, éterické oleje, prírodné extrakty z rastlín, rastlinné farbivá, íly, minerálne pigmenty alebo oxidy železa. Ani prírodný pôvod však automaticky neznamená, že je ingrediencia vždy bezpečná, vhodná alebo ekologická.

Ak ide o prírodnú rastlinnú ingredienciu, ktorá je jednoducho spracovaná a nemá známe problematické vlastnosti, môže získať pozitívne hodnotenie.

Ak ide o prírodný derivát, teda látku vzniknutú zložitejším spracovaním prírodnej suroviny, môžeme ju hodnotiť individuálne podľa spôsobu výroby, vlastností a dostupných údajov.

Ingrediencie živočíšneho pôvodu

Ak ide o ingredienciu živočíšneho pôvodu, zohľadňujeme aj etickú stránku získavania. Látky získané usmrtením zvieratá hodnotíme negatívnejšie než látky, ktoré vznikajú bez priameho usmrtenia. Ak ide o druhotnú surovinu alebo spracovanie vedľajšieho produktu, hodnotíme ju individuálne. Takéto hodnotenie však neznamená súhlas so zabíjaním zvierat.

Kritériá hodnotenia pôvodu a spracovania – pokračovanie

Pri syntetických ingredienciách sledujeme okrem iného aj ich pôvod, teda či sa vyrábajú z fosílnych surovín, najmä z ropy, zemného plynu alebo uhlia. Patria sem napríklad niektoré minerálne oleje, parafíny, vazelína, syntetické rozpúšťadlá, polyméry alebo látky získavané z uhoľného dechtu. Sledujeme aj to, či sú biologicky odbúrateľné, či sa môžu hromadiť v prostredí, či môžu zaťažovať vodné organizmy a či existujú údaje o ich negatívnom vplyve na zdravie.

Ak je ingrediencia v niektorom zdroji uvedená ako potenciálne problematická, ale iné zdroje túto informáciu nepotvrdzujú, hodnotíme ju preventívne a vždy podľa celkového kontextu. Rozlišujeme, či ide o látku syntetickú, petrochemickú, prírodného pôvodu, biologicky odbúrateľnú alebo či má ďalšie známe rizikové vlastnosti.

Hviezdičky pri ingredienciách

Hviezdičky pri ingredienciách väčšinou nie sú súčasťou ich názvu. Slúžia ako odkaz na vysvetlivku výrobcu uvedenú pod zložením.

Môžu znamenať napríklad bio kvalitu, pôvod z ekologického poľnohospodárstva, šetrné získavanie alebo to, že látka je prirodzenou súčasťou esenciálneho oleja či parfumácie.

Napríklad:

* **Limonene**

*Limonene môže podľa vysvetlivky výrobcu znamenať, že limonene je prirodzenou súčasťou esenciálneho oleja.

** **Prunus Amygdalus Dulcis Oil**

**Prunus Amygdalus Dulcis Oil môže znamenať, že mandľový olej pochádza z ekologického poľnohospodárstva alebo je v bio kvalite atď.

Limity hodnotenia

Snažíme sa pracovať čo najtransparentnejšie, ale hodnotenie ingrediencií má svoje limity.

Nie vždy je možné zistiť presný pôvod suroviny, napríklad či pochádza z rastlín, ropy alebo iného zdroja. Výrobca nemusí uvádzať, či je ingrediencia v bio kvalite, odkiaľ presne pochádza, akým spôsobom bola spracovaná ani aké stopové nečistoty môže obsahovať. Niektoré látky môžu byť zatažené nečistotami **vznikajúcimi počas výroby**, ktoré sa však v zložení produktu bežne neuvádzajú.

Veľmi dôležité je aj **množstvo** konkrétnej látky v produkte. Výrobcovia ho však vo väčšine prípadov nezverejňujú, hoci práve koncentrácia môže významne ovplyvniť výsledné hodnotenie. Kým legislatíva nestanoví povinnosť uvádzať aspoň množstvo vybraných látok, nie je možné hodnotiť všetky ingrediencie úplne presne a spravodlivo. Niektorí výrobcovia poskytujú podrobnejšie informácie o pôvode, type alebo množstve použitých ingrediencií, stále však ide skôr o výnimky a často aj o marketing, pri ktorom sa povie len polovica pravdy.

Pri mnohých výrobkoch, napríklad parfumoch, pracích a čistiacich prostriedkoch, detských plienkach, hygienických potrebách, ale často aj kozmetike, nemusia byť uvedené všetky konkrétne látky. Ešte menej informácií máme o ich množstve v produkte a o možnom dlhodobom vplyve pri každodennom používaní viacerých výrobkov obsahujúcich rovnakú problematickú látku.

Preto pracujeme s informáciami, ktoré máme k dispozícii. V niektorých prípadoch môže byť naše hodnotenie preventívne prísnejšie, inokedy môže naopak pôsobiť príliš mierne, pretože chýbajú dôležité údaje potrebné na presnejšie posúdenie.

Vedecké poznanie sa navyše neustále vyvíja. Ak sa objavia nové údaje, hodnotenie ingrediencie sa môže v priebehu času zmeniť. Ak u nás nájdete zastaranú, nepresnú alebo neúplnú informáciu, dajte nám prosím vedieť na info@greenscan.cz. Radi ju overíme, opravíme alebo doplníme.

Lieky a liečivé prípravky

GreenScan app neslúži ako náhrada lekára, lekárnika, písomnej informácie pre používateľa ani oficiálnych databáz liekov.

Dôležité

Ak máte predpísaný liek, neprestávajte ho užívať a nemeňte dávkovanie iba na základe informácií v aplikácii. Vždy sa poraďte s lekárom alebo lekárnikom.

Pri liečivých prípravkoch je dôležité riadiť sa predovšetkým písomnou informáciou pre používateľa a odporúčaním lekára alebo lekárnika. Ďalšie informácie možno overiť v oficiálnych zdrojoch a databázach príslušnej národnej liekovej autority. V Česku je to Státní ústav pro kontrolu léčiv (SÚKL), na Slovensku Štátny ústav pre kontrolu liečiv (ŠÚKL) a v Slovinsku Javna agencija Republike Slovenije za zdravila in medicinske pripomočke (JAZMP).

Ak máte podozrenie na nežiaduci účinok liečivého prípravku, obráťte sa na lekára alebo lekárnika. Podozrenie môžete nahlásiť aj príslušnej národnej liekovej autorite vo svojej krajine.

Naším cieľom je pomáhať používateľom lepšie porozumieť zloženiu, nie nahrádzať odbornú zdravotnú starostlivosť.

Informačné upozornenie

Charakter informácií

Informácie v aplikácii GreenScan majú vzdelávací a informačný charakter. Nie sú lekárske odporúčaním, právnym stanoviskom ani záväzným odborným posudkom.

Aplikácia nenahrádza individuálne posúdenie zdravotného stavu, alergií, diagnóz, liečby ani odporúčanie odborníka.

Hodnotenie ingrediencií vychádza z verejne dostupných údajov, odborných zdrojov a internej metodiky GreenScan. Napriek tomu nemusí vždy zachytiť všetky okolnosti konkrétneho produktu, napríklad presnú koncentráciu ingrediencie, pôvod suroviny, výrobný postup, prítomnosť stopových nečistôt alebo individuálnu citlivosť konkrétnej osoby.

Aplikácia nikoho nenabáda na ukončenie liečby, ignorovanie odporúčania lekára ani automatické vyradenie všetkých produktov s negatívne hodnotenou ingredienciou. Iba pomáha upozorniť na možné súvislosti a ponúknuť používateľovi prehľadnejšie informácie.

GreenScan app je nezisková a ide o nezávislý projekt. Naším cieľom nie je poškodzovať konkrétne značky ani zvýhodňovať konkrétnych výrobcov. Chceme podporovať transparentnosť, informovanosť a zodpovednejšie rozhodovanie pri výbere produktov.

Spätná väzba

Ak v aplikácii nájdete nepresnú, neúplnú alebo zastaranú informáciu, napíšte nám na info@greenscan.cz. Informáciu overíme a prípadne opravíme alebo doplníme.

Partneri projektu a financovanie

Materiál vytvorila organizácia GreenScan v spolupráci s partnermi projektu GreenGate₂.

Partneri projektu

Financovanie a zodpovednosť

Projekt GreenGate₂ (reg. č. 2023-2-CZ01-KA220-YOU-000174554) bol realizovaný v rámci programu Erasmus+ s finančnou podporou Európskej únie.

Spolufinancované Európskou úniou. Vyjadrené názory a stanoviská sú však výlučne názormi autora (autorov) a nemusia nevyhnutne odrážať názory a stanoviská Európskej únie alebo Európskej výkonnej agentúry pre vzdelávanie a kultúru (EACEA). Európska únia ani agentúra EACEA za ne nemôžu niesť zodpovednosť.